

LIETUVOS MOTERŲ DAILININKIŲ DRAUGIJOS (1938–1940) VEIKLA

Ieva Burbaitė

MOKSLO IR ENCIKLOPEDIJŲ

LEIDYBOS CENTRAS

L. Asanavičiūtės g. 23, Vilnius LT-04315

ieva.burbaite@gmail.com

Publikacija, parengta 2010 m. Vilniaus dailės akademijoje apsiginto magistrantūros diplominio darbo *Lietuvos moterų dailininkų draugijos (1938–1940) veikla ir jos kontekstai* (vadovė – lektorė Ramutė Rachlevičiūtė) pagrindu, pristato Lietuvos moterų dailininkų draugiją, veikusią 1938–1940 m. Kaune ir vienijusią apie pusšimtį dailininkų. Į organizaciją susibūrusios moterys skatino dailininkų kūrybinę veiklą, rūpinosi profesinių sąlygų gerinimu, dailės edukacija, materialine narių parama, surengė dvi parodas.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: Lietuvos moterų dailininkų draugija, moterų dailė, moterų parodos.

Mūsų krašte Lietuvos moterų dailininkų draugija (toliau – LMDD) kaip reiškinys nėra plačiai žinoma ir bendrais bruožais minėta tik XX a. meninių organizacijų kontekste. Dailininkų draugijos istoriografija buvo fragmentiška ir negausi¹. Pirminiai šaltiniai, kuriais nuosekliai remtasi tyrimo metu – Lietuvos literatūros ir meno archyve (toliau – LLMA) esantis Jungtinis Lietuvos dailininkų organizacijų fondas, kuriame saugoma LMDD veiklos dokumentacija ir korespondencija. Ši informacija tapo tvirtu pagrindu

rekonstruoti LMDD veiklą. Darbe taip pat naudota si draugijos pirmininkės Veronikos Šleivytytės (1906–1998) epistoliniu palikimu ir fotografijomis, kurie saugomi Kupiškio etnografijos muziejuje (toliau – KEM). Tiesiogiai su nagrinėjamu objektu yra susiję moterų pirmųjų dailės parodų (1937 m. ir 1940 m.) katalogai², Svarbūs pasisakymai moterų kūrybos tema, dailininkų suorganizuotų parodų recenzijos.

1937 m. spalį Katalikų organizacijų sąjungos Moterų talkos komiteto ir dailininkų rengta Pirmoji Lietuvos moterų dailininkų meno paroda buvo neeilinis

1 Šiuo metu bene vienintelė literatūra punktyriškai nužyminti Lietuvos moterų dailininkų draugijos veiklą: Ona Mažeikienė, „Iš Lietuvos moterų dailininkų draugijos veiklos...“, in: *Lietuvos dailės muziejus*: Metraštis Nr. 3, Vilnius: Baltos lankos, 1999, p. 63–75; Eglė Kunčiuvienė, Jonas Umbrasas, *Lietuvių dailininkų organizacijos 1900–1940*, Vilnius: Vaga, 1980, p. 146–147.

2 Pirmosios Lietuvos moterų dailininkų draugijos dailės parodos katalogas, Kaunas, Vytauto Didžiojo kultūros muziejus, 1940 m. sausio 6–31 d., įvadinis straipsnis M. Žilinskienės; Pirmosios Lietuvos moterų dailininkų meno parodos katalogas, Kaunas, 1937, spalio 10–25.

THE ACTIVITY OF LITHUANIAN WOMEN'S ARTISTS UNION (1938–1940)

Ieva Burbaitė

KEYWORDS: Lithuanian Women's Artists Union, female art, exhibitions of women's works.

SUMMARY

The first art exhibition of Lithuanian female artists, organized by the Women Aid Committee of the Union of Catholic Organisations and artists in October 1937, was an uncommon event in the art life of Kaunas. Taking into consideration the fact, that only very few women artists were able to enter exposition halls with their works in the temporary capital of Lithuania, the exhibit with unexpected participants (exclusively women) called attention of visitors and critics at once. This exhibition inspired further collective collaboration among female artists. Having two possibilities either to unite into the society of women artists or to establish a separate section in the Lithuanian Artists' Association, they (women artists) chose the latter variant, which guaranteed more stable professional and material basis. The plans of creating a separate section in the Association of Lithuanian Artists failed quickly, when the Board of the Association rejected women's applications. In February 1938 the constituent assembly was held to establish the Lithuanian Women Artists Union, where the Board was elected and the Statute was approved. The activity of the new Union drew major attention of the society the following two years.

The results are modest and significant at the same time: a collective exhibition of women's was organized as well as post-mortem exposition of rich creative heritage of Marcė Katiliūtė (both in the year 1940). Minor achievements included efforts to more actively involve not only female artists creating in Lithuania's temporary capital but also ones from periphery, mediation activities to find financial support for artists' tours and studies abroad, organisation of public lectures of artistic education and women's debates on art issues, intentions to improve women's

professional preparation as well as administration and representation of creative heritage of Marcė Katiliūtė. In fact, soviet occupation suspended artists' activity, works on monograph of M. Katiliūtė and plans to commemorate her. The contact established by the chairwoman of the Association with artists abroad failed as well. The last efforts to unite into the Lithuanian Artists' Trade Union, which was established in July in the year 1940, was unsuccessful again.